

Santuari i hospederia de Joncadella

Sant Joan de Vilatorrada

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sant Martí de Torruella
Emplaçament Carretera de Manresa a Solsona. Km. 10. Pista a mà dreta a Joncadella

Coordenades:

Latitud: 41.76605
Longitud: 1.79493
UTM Est (X): 399833
UTM Nord (Y): 4624503

Classificació

Número de fitxa 08218-13
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Neoclàssic
Segle XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: Ref. Cadastral: 0005074 00CG92D 0001 BJ
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic (c/Santa Maria, 1. 08500 Vic)

Fitxes associades:

[Torrent de Joncadella](#)

[Mas can Basora](#)

[Cova de Joncadella](#)

Autoria de la fitxa Arqueociència S.C. SL. (Raquel Valdenebro)

Descripció

El conjunt arquitectònic és format per dos edificis: l'església i l'Hospederia destinada originàriament a l'acolliment de pelegrins. L'església és un edifici de planta rectangular d'una sola nau cobert a dues aigües i orientat a llevant i amb un presbiteri rectangular. La façana principal és ben senzilla trencant la monotonia del parament un petit rosetó i un petit portal tipus romà, d'accés a l'església, de petites dimensions i d'estil neoclàssic, rematat per un frontó simple triangular de tipus entretallat, amb decoració de fretes quadrades, en grups de quatre, i on s'ubica una petxina (tipus de fornícula) que acull una figura escultòrica femenina que representa la Mare de Déu de Joncadella; portal amb pilastres decorades amb motius geomètrics i contrapilastres llises, amb fris decorat amb motius geomètrics. Porta bifoliada de fusta, amb vidriera a la part superior de les fulles (4 vidres), i reforçada per una reixa de ferro colat. A pesar d'això, l'accés habitual a l'església es fa pel cantó de migdia mitjançant un cos adossat als peus de la nau a mode de porxo emmarcat per dues grans arcades que deixa pas a un portal romànic reaprofitat de l'església anterior. Es tracta d'un portal rodó amb doble rosca. L'interior de l'església es troba presidit per un cambril amb la imatge de la Mare de Déu de Joncadella, acompanyada als peus per dues figures masculines que representen el miracle des dos captius alliberats per la Mare de Déu. Es tracta d'una nau única amb capelles obertes als laterals dedicades a diverses advocacions. L'edifici de l'hospederia es troba en part construït sobre l'antic cementiri de l'església. Es tracta d'una antiga construcció del període de l'església adossada al llevant i rehabilitada els últims anys com a restaurant.

Observacions:

Segons la tradició que repeteix el model de les llegendes de les Mare de Déus Trobades, en època de les invasions musulmanes els cristians varen amagar les seves imatges en llocs amagats, coves i refugis amb l'objectiu de protegir-les del saqueig sarraí. Quan aquests van ocupar de nou les seves terres moltes d'elles van ser retrobades de forma miraculosa. Així va ser com una pastora de bous de Castelnou de Bages qui va observar com cada dia a l'hora d'anar al bosc un dels seus bous s'estava agenollat en el lloc de la desconeguda cova que cobrien mates i joncs. Davant de la insistència de l'animal, apartà dites mates i joncs i descobrí la cova i dintre d'ella la imatge de la Mare de Déu. Al costat de la cova on es va produir la troballa, els cristians van aixecar una església per venerar el fet i aquesta es va convertir en santuari marià. Al marge de les llegendes, el topònim Joncadella data ja del segle XI com a "ionchatella" i en efecte, fa referència a un indret amb abundants plantes d'aquest tipus. El lloc fou centre d'una important devoció mariana durant tota l'època medieval i moderna. Hem de tenir en compte que la majoria d'aquestes llegendes daten del segle XIV. La importància d'aquest santuari marià bé donat tant per la seva situació geogràfica, ben bé al centre del Pla de Bages, molt a prop de Manresa i molt ben comunicat (al costat de camí que anava de Manresa a Cardona) com per la categoria de la devoció, de tal manera que de tots els santuaris marians de la comarca del Bages, aquest era considerat el més important i d'una categoria superior als altres i entre totes les Marededeú, la de Joncadella era considerada la patrona del Bages i allà on es feien peregrinacions i cultes en les situacions més difícils. D'entre totes elles destaca especialment la tradició dels romiatges i peregrinacions realitzades en ocasions de sequeres i inclemències meteorològiques. Moltes d'elles es troben perfectament documentades com són les peregrinacions organitzades el 1438, el 1477, el 1502, el 1628 i algunes altres organitzades per entitats com la del 1877 i la del 1879 per l'Associació Reparadora de Pius IX. Lligades al Santuari de Joncadella i a la Mare de Déu es troben diverses llegendes i tradicions com la dels Captius de Joncadella o la de la curació dels herniats. Una altra de les manifestacions festives que tenien lloc a principis de segle al santuari, segons Josep Basora, és la cantada que una entitat anomenada "Els guerrers escaldats" de Manresa feia un dia a la primavera. Al

costat d'on actualment es troba la font del santuari hi havia un pilar amb una pica gran de pedra als peus on es ficava el cap d'aquesta entitat i dirigia una coral formada per la resta dels membres que cantava. Aquesta entitat ha estat identificada com una entitat manresana que durant els anys vint i trenta actuava a Manresa amb caràcter lúdic i festiu. Es conserva vigent la tradició dels Goigs de la Mare de Déu de Joncadella que són cantats el dia de Pasqua i el dia de la Mare de Déu d'Agost després de la missa. Entre les virtuts que als goigs se li reconeixen a la Mare de Déu es troba la d'ajudar a les dones en el part i la de curar les criatures trencades, a més de la llegenda dels captius. El cambril de l'església és presidit per una imatge de la Mare de Déu de Joncadella del segle XVIII.

Història

L'església de Santa Maria de Joncadella apareix esmentada l'any 1031, i posteriorment el 1044, encara que fins el 1218 no consta com a parròquia adscrita a la canònica de Santa Maria de Manresa. Resulta especialment difícil d'identificar aquesta església en aquests primers segles ja que la riera del seu nom antigament portava el del riu d'Or com el que passa per Santpedor. La despoblació del segle XIV reduí aquesta parròquia a la categoria de filial de Santpedor i quedà en un estat d'abandonament, ja que inclús el seu rector vivia a Manresa. En aquestes condicions no es d'estranyar que patís tot tipus d'espoliaments, com el que denuncia el 1591 Pere Vinyes, mosso de la casa Besora, quan denuncia el robatori d'una de les campanes de l'església, i el 1671 el robatori d'una caixa de diners. La forma que tenia aquesta església ens és totalment desconeguda ja que es va reconstruir per complert el 1748. S'ha pogut conservar l'escriptura de contracte de construcció signada pels administradors de l'església i el mestre de cases Joan Esplugues. El preu de l'obra va ser de 1300 lliures i el projecte era obra de l'escultor-arquitecte Josep Sunyer. No se sap amb exactitud quan va ser acabada i decorada, però probablement ho va ser a principis del segle XIX, ja que el 1807 es fa un contracte per realitzar l'actual retaule de l'altar Major per part de Jaume Padró, escultor de Manresa, i el 1819 es pinten les parets i la nau. Fins el 1879 fou parròquia convertint-se aleshores en sufragànea de Santpedor i després de Sant Martí de Torruella. (AA.DD, 1984). La imatge de la Mare de Déu de Joncadella va ser reposada al monestir l'any 1949 després dels esdeveniments de la Guerra Civil.

Bibliografia

AA.DD.(1984), Recopilació de la història del municipi de Sant Joan de Vilatorrada. Sant Joan de Vilatorrada. ANÒNIM (1914), El santuario y la virgen de Juncadella. Revista Ilustrada Jorba, núm 63. Manresa. Pàgs. 69-72. ANÒNIM (1913), Juncadella: breu notícia del santuari y de la imatge y dels captius. Manresa. ANÒNIM (1922), Novena en honor de la Mare de Déu de Juncadella. Manresa. BALLÚS G.(2000), Guia de festes del Bages. C.E.B. Col·lecció de guies. Núm 2. Manresa. BENET I CLARÀ A. (1985), Història de Manresa. Dels orígens al s.XI. Manresa. SARRET I ARBÓS J.M.(1915), Història y tradiciones de Juncadella. Lleida. SARRET I ARBÓS. J.M.(1929), Santuari de Nostra Senyora de Juncadella: història i tradicions. Manresa.

